

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНИХ ВУЗАХ

Тестування є ефективним засобом контролю. Воно може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю і дає можливість у досить короткий час сформулювати уявлення про знання студентів, зокрема при вивченні іноземної мови в аграрних вузах. У статті докладно описано прийоми тестування, що сприяють активізації навчальної діяльності студентів під час вивчення іноземної мови.

Гуманізація змісту, методів і форм педагогічного процесу в аграрних вузах породжує проблему контролю знань у майбутніх спеціалістів. Важливою умовою підвищення ефективності навчально-виховного процесу є систематичне використання педагогом об'єктивної інформації про перебіг та результати навчально-пізнавальної діяльності студентів, яку викладач отримує в процесі контрольно-оцінювальної діяльності.

Впровадження сучасних методів контролю та оцінки у практику навчання у вищих аграрних навчальних закладах забезпечило б дотримання вимог, що висуваються до контролю, – об'єктивність, надійність, вимірюваність, цілеспрямованість, систематичність, тощо, – і дозволило б зробити навчання ефективним та наблизити його до світових стандартів.

Проблема оцінювання знань студентів стала предметом психолого-педагогічних досліджень, присвячених вивченню окремих аспектів даної проблеми: історичний аналіз проблеми контролю та оцінки знань студентів, функції контролю, основні принципи контролю та оцінки знань, види перевірки навчальної роботи, методи і форми організації контролю знань (А. М. Алексюк); сутність діагностики якості освіти, загальні питання оцінки якості результатів навчання, рейтингову систему оцінки якості засвоєння навчального матеріалу, тестування як психолого-педагогічний засіб оцінки академічних здібностей студентів (Д. В. Чернілевський); критеріїв та норм педагогічної оцінки на основі застосування різнобічних засобів контролю (В. Безпалько, Т. Ільїна, Е. Петровський та ін.); обґрунтування ефективності тестових методик контролю (Н. Тализіна, В. Бочарникова, Н. Шиян та ін.); інноваційних технологій навчання і виховання (І. Бабін, І. Богданова, А. Бойко, О. Євдокимов та ін.).

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні необхідності використання тестів під час вивчення іноземної мови, зокрема в аграрних вузах.

Дослідження показують, що відсутність регулярного об'єктивного контролю знижує інтерес студентів до результатів своєї праці, що потім негативно позначається і на ставленні до процесу навчання. Щоб не втратити керування процесами засвоєння знань, необхідно проводити контрольні роботи. Як показує досвід, у студентів немає достатньо стимулів і можливостей підготовки до них під час традиційного проведення контролю. Засвоєння – процес пізнавальної діяльності, який включає ряд психологічних процесів: сприймання, пам'ять, мислення тощо. У ньому беруть участь не тільки розумові процеси. Воно безпосередньо пов'язане із властивостями особистості, її емоціями, вольовими якостями. Засвоєння відбувається тільки в активній діяльності, тобто тільки тоді, коли сам студент активно діє з навчальним матеріалом, виявляє максимум самостійності, намагається застосувати свої знання під час розв'язування різних питань.

Під активізацією навчально-пізнавальної діяльності розуміють підвищення рівня усвідомленого пізнання об'єктивно-реальних закономірностей у процесі навчання. Кожен викладач застосовує у навчальному процесі свої прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів, але досвід роботи одного викладача не може бути механічно застосований іншими. Основним завданням роботи викладача з активізації пізнавальної діяльності студентів полягає в розвитку їх творчих здібностей. Відомо, що здібності людини, в тому числі і студентів, розвиваються в процесі діяльності. Засобом розвитку пізнавальних здібностей студентів є вміле застосування таких методів і прийомів, які забезпечують високу активність учнів у навчальному пізнанні. Методи і прийоми активізації, що їх застосовує викладач, повинні враховувати рівень пізнавальних здібностей учнів, тому що непосильні завдання можуть підірвати віру студентів у свої сили і не дадуть позитивного ефекту. Тому система роботи викладача з активізації пізнавальної діяльності студентів повинна будуватись з врахуванням поступового і цілеспрямованого розвитку творчих пізнавальних здібностей студентів, розвитку їх мислення. У процесі навчання студент здійснює різні дії, в яких виступають основні психічні процеси: відчуття, сприймання, уява, мислення, пам'ять та ін. Оскільки з усіх пізнавальних психічних процесів провідним є мислення, то варто зазначити, що активізувати діяльність студентів – це активізувати їх мислення. Разом з тим треба пам'ятати, що без бажання студента вчитися всі старання викладача не дадуть очікуваних наслідків. Без належного функціонування пам'яті, наявності певних зусиль, переживань негативних емоцій, що виникають під час ускладнення завдань діяльності, у

випадку конфлікту неможливо успішно використати свої знання, уміння та навички. Готовність пам'яті до швидкого відтворення у складних ситуаціях професійної діяльності забезпечує правильне використання знань, а значить, успішне розв'язання проблем, що виникають. Тренування пам'яті студентів проходить протягом вивчення всього курсу іноземної мови. Це відбувається під час підготовки до контрольних робіт та під час їх проведення і виконання відповідних завдань. Як показали наші дослідження, для розвитку готовності пам'яті до швидкого відтворення більш вдалим є проведення тестових завдань, але тут потрібно враховувати темперамент студентів, тому що час, відведений для відповідей обмежений, і студенти можуть отримати нереальні бали.

Отже, тестування як термін у вузькому розумінні означає використання і проведення тесту, а в широкому – сукупність етапів планування, складання і випробовування тестів, обробки та інтерпретації результатів проведення тесту [1: 3-4]. Тест (від англ. test – перевірка, випробовування) – це підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які пройшли попереднє випробування з метою визначення якісних показників і які дозволяють визначити рівень студентів з певної теми.

Основними показниками, що характеризують тест, є валідність і надійність. Валідність – показник того, що тест дійсно оцінює знання і вміння, для перевірки яких він призначений. Якщо експерти (наприклад, викладачі, методисти) згодні з тим, що тест добре оцінює знання й уміння з певної теми, для якої він створений, то його можна вважати валідним. Валідність, визначена за допомогою узгодженої думки спеціалістів, часто називається змістовою або очевидною. Вона означає, що тест вимірює те, чого навчали студентів [2: 128].

Надійність означає ймовірність одержання студентами однакових результатів за виконання тесту в різноманітних ситуаціях тестування, зокрема при оцінюванні різними експертами (викладачами). Тест вважається надійним, якщо різні викладачі однаково оцінюють його виконання студентом [2: 128].

Цікавим є той факт, що дидактичні тести мають суттєві переваги над традиційними методами контролю успішності.

1. Вони дають можливість перевіряти засвоєння навчального матеріалу всіма студентами. При цьому застосовується однакова, заздалегідь розроблена шкала оцінок. Це значно підвищує об'єктивність і обґрунтованість оцінки порівняно з традиційними методами усного і письмового контролю. При створенні дидактичних тестів характер відповіді визначається в процесі підготовки тестового завдання. При підготовці звичайних письмових завдань викладач думає головним чином про формулювання питань і рідко задумується над тим, якими повинні бути відповіді на них.

2. Тести успішності потребують коротких відповідей, що дозволяє викладачу за порівняно короткий час перевірити значно більший обсяг знань, ніж це можна зробити за допомогою звичайних письмових або усних запитань.

3. Крім того, оскільки правильні відповіді відомі ще до проведення тесту, то такі зовнішні чинники, як почерк або граматичні помилки, не впливають на оцінку. Виключаються у цьому випадку й упереджене ставлення до студента. Характер відповідей на перші завдання не впливає на ставлення викладача до інших відповідей студента, оскільки відповіді однозначні і відомі заздалегідь. Те ж можна сказати й стосовно стандартів оцінки. Неузгодженість в оцінках, що ставляться різними викладачами, фактично зникає.

4. Тести дозволяють здійснювати регулярний і оперативний контроль за навчальною діяльністю, що спонукає студентів до систематичної підготовки з предмета.

5. Тести приваблюють студентів своєю незвичайністю і підвищують тим самим інтерес до навчання.

6. Нарешті, систематичне застосування тестів, з одного боку, дає можливість видозмінити підсумкові форми контролю, зробивши в них основний акцент на уміння і навички, а також знання більш високого рівня, з іншого боку – наявність постійного рейтингу в кожного учня дозволяє підвищити об'єктивність підсумкового контролю, а в деяких випадках і зовсім відмовитись від нього [2: 129-130].

Мінімальною одиницею тесту є тестове завдання, яке передбачає певну вербальну чи невербальну реакцію тестованого. Кожне тестове завдання створює певну тестову ситуацію. Тестова ситуація може подаватися вербальними (текст) і невербальними, наочними (малюнок, схеми, таблиці) засобами. Відповідь може бути вибірковою та конструйованою. Вибіркова відповідь передбачає вибір правильної відповіді з кількох запропонованих. Конструйована відповідь формулюється самим тестованим на рівні окремого слова, речення чи висловлення [3: 165].

В аграрних вузах до загальних вимог відносять знання державної мови та однієї з іноземних мов на рівні професійного і побутового спілкування, а також здатність засвоєння нових знань, прогресивних технологій та різноманітних новацій. Мотивацією щодо оволодіння читанням іноземною мовою служить професійна потреба студента стати висококваліфікованим фахівцем з умінням спілкуватися іноземною мовою та здобувати інформацію з іноземних джерел за фахом.

Відповідно до цілей та задач навчання іноземної мови, загальна побудова курсу повинна сприяти розвитку різних видів даної мовленнєвої діяльності, необхідних майбутньому спеціалісту в його роботі.

Для подальшої роботи над складанням тестових завдань нами були визначені такі прийоми тестування, які найбільш раціонально використовувати під час поточного, тематичного і підсумкового тестування професійно орієнтованого читання в аграрних вузах. Серед цих прийомів виділяють запитання-відповідь, правильно-неправильно, множинний вибір, перегрупування, відновлення, вставляння, клоуз-тест, трансформування, переклад, знаходження/виправлення помилок.

Прийоми тестування досить повно описані в спеціальній літературі. В цілях нашого дослідження необхідно уточнити прийоми тестування для використання в тестових завданнях з професійно орієнтованого читання в аграрних вузах. Уточнення цього списку прийомів необхідно зробити з урахуванням прямих та опосередкованих об'єктів тестування.

Так, тестове завдання "запитання-відповідь" спрямовані на знаходження безпомилкової відповіді на конкретне запитання шляхом вибору правильного варіанта з декількох запропонованих або складання свого власного. Завдання з вибором правильного варіанта відповіді з декількох запропонованих належить до тестових завдань з об'єктивною оцінкою відповідей. Тестове завдання, виконання яких передбачає написання власного варіанта, характеризується в методиці як тестове завдання з суб'єктивною оцінкою відповідей. Тестове завдання "запитання-відповідь" провокують короткі відповіді. Вони можуть бути використаними під час всіх видів тестування професійно орієнтованого читання.

В основі наступного прийому "Правильно-неправильно", розповсюдженого при тестуванні читання, лежить перехресний вибір, метою якого є зіставлення двох елементів для вирішення мовної та позамовної задачі. Такі тести легко конструювати, виконувати та оцінювати отримані результати.

Наступним розглянемо прийом "Множинний вибір" в тесті з професійно орієнтованого читання. Тести такого типу важче розробляти, але їх виконання займає менше часу і результати легко оцінювати. Дослідники відзначають, що в таких тестах ефективніше вирішується питання угадування тестованим правильною відповіддю. Якщо при використанні прийому "Правильно – неправильно", угадування складає 50%, то при наявності чотирьох альтернатив для вибору однієї правильної вірогідність угадування зменшується до 25%.

Прийом "Множинний вибір" дозволяє проводити контроль на рівні речення, абзацу, тексту, починаючи з поточного тестування на початковому етапі навчання в аграрних вузах.

Наступний прийом тестування вмінь професійно орієнтованого читання "Перегрупування" дозволяє перевірити мовленнєві дії тестованого на рівні смислу заданих тверджень та визначити рівень володіння тестованим комунікативною компетенцією в читанні. Серед тестових завдань на перегрупування слід відзначити ті завдання, які вимагають організації переплутаних речень або груп речень для створення цілісного твору без текстової основи або на основі вилученої у ході читання інформації [4: 325].

В тестах з професійно орієнтованого читання використовують прийом "Заповнення пропусків/доповнення". Сутність цього тесту полягає у заповненні пропусків або завершенні речень відповідно до запропонованого змісту. Виконуючи тестове завдання цього типу, студенту необхідно відновити деформований текст шляхом пошуку тієї відповіді, яка детермінована вербальним контекстом.

Передумовою виконання вищезгаданого тесту виступає пригадування відповідного мовного матеріалу, розуміння фактів тексту, смислових зв'язків між ними. Запис або вибір правильної відповіді перетворює завдання на повне правильне твердження [5: 104].

До тестових завдань на заповнення належать "Клоуз-тести", які розглядаються як деформований текст з пропущеними через певні проміжки словами. Тестова ситуація представлена зв'язаним текстом. Успішність виконання "Клоуз-тесту" залежить від того, наскільки швидко тестований може зрозуміти текст і відновити зв'язки між описуваними подіями.

Наступним розглянемо прийом "Трансформування". Цей прийом пов'язаний з перетворенням запропонованої вербальної або невербальної інформації. До цього типу завдань на невербальне трансформування належать тестові завдання на виконання дій, заповнення графіків, схем, діаграм, планів, тощо.

При тестуванні одномовного контингенту тестованих може бути використаний прийом "Переклад". За допомогою цього прийому можна швидко отримати інформацію про прогалини в знаннях студентів. Цей прийом використовується в тестах на переклад з іноземної мови на рідну і навпаки. Необхідно відмітити, що оцінювання результатів займає певний час, а також можуть виникати проблеми з визначенням адекватності перекладу.

Наступний прийом "Знаходження помилок" може бути ефективно використаний при визначенні рівнів розуміння тексту: глобального, детального та критичного. У цьому випадку виключається механічність дій тестованого, що дозволяє зробити висновок про рівень сформованості навичок читання [6: 120].

Розглянуті вище прийоми тестування покладені нами в основу тестових завдань з урахуванням прямих (вміння професійно орієнтованого читання) і опосередкованих (стратегії професійно орієнтованого читання) об'єктів контролю. Зазначимо, що прийоми тестування, які найбільш раціонально використовувати під час поточного, тематичного і підсумкового тестування рівня володіння майбутніми спеціалістами вміннями читати іноземні тексти за фахом на базі аналізу спеціальної літератури з проблем тестування, цілком адекватно відображують рівень володіння стратегіями професійно орієнтованого читання.

Як показали наші дослідження, використання тестових завдань під час проведення контрольних робіт значно активізує процес вивчення іноземної мови, підвищує рівень умінь застосування теоретичного матеріалу до розв'язування поставлених завдань. До того ж це сприяє розвитку уявлення, активізує вміння керувати та підкорятися на діловому ґрунті, набувати уміння самостійної та дослідної роботи. Розв'язування завдань є невід'ємною складовою частиною навчального процесу, бо дозволяє формувати і збагачувати мовлення, розвиває логічне мислення учнів, їх навички застосування знань на практиці. У процесі розв'язування завдань формуються працелюбність, допитливість розуму, самостійність у судженнях, виховується інтерес до навчання, загартовується воля і характер, розвивається вміння аналізувати явища, узагальнювати відомості про них тощо. Розв'язування завдань є способом перевірки і систематизації знань, дає можливість раціонально проводити повторення, розширювати і поглиблювати знання, сприяє формуванню світогляду, знайомить з досягненнями сучасної науки.

Тестування є ефективним засобом контролю при вивченні іноземної мови в аграрних вузах. Воно може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю і дає можливість у досить короткий час сформулювати уявлення про знання студентів; диференціювати процес навчання; стимулювати систематичну навчально-пізнавальну діяльність; об'єктивно оцінити знання та уміння студентів; рівномірно розподіляти контрольні завдання протягом навчального року, які попередньо орієнтують студентів на об'єктивну оцінку. Можна відзначити такі переваги тестового контролю: 1) більша об'єктивність тестового контролю в порівнянні з традиційними; 2) більша диференційованість тестової оцінки; 3) вища ефективність тестування.

Перспективи подальших досліджень вбачаю у з'ясуванні педагогічних умов ефективності впровадження тестового контролю під час вивчення іноземної мови в аграрних вузах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Анастаси А., Урина С. Психологическое тестирование. – СПб: Питер, 2001. – 150 с.
2. Галузьяк В. М., Сметанський М. І., Шахов В. І. Педагогіка: Навчальний посібник. – В., 2001. – 200 с.
3. Хом'юк І. В. Тестова форма контролю знань як засіб активізації навчальної роботи студентів // Наукові записки ВДПУ. – Вінниця, 2005. – Вип. 12. – С. 165-167.
4. Чернилевський Д. В. Дидактические технологии в высшей школе. – М., 2002. – 437 с.
5. Петрук В. А., Хом'юк І. В. Ігровий колоквиум в контексті педагогічної спадщини М. В. Остроградського // Вісник ВПП. – Вінниця, 2001. – Вип. 4. – С. 104-106.
6. Савенкова Л. О. Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх педагогів до професійного спілкування. – К., 1997. – 128 с.

Матеріал надійшов до редакції 10.06. 2009 р.

Лазоренко Н. Л. Тестовий контроль як способ активізації учебної діяльності студентів при изучении иностранного языка в аграрных вузах

Тестирование является эффективным средством контроля. Оно может обеспечить успешную реализацию цели и всех функций контроля и предоставляет возможность в достаточно краткий срок сформировать представление о знаниях студентов, а именно при изучении иностранного языка в аграрных вузах. В статье детально описаны приемы тестирования, которые способствуют активизации учебной деятельности студентов во время изучения иностранного языка.

Lazorenko N. L. The Test Control as a Way of Activization of Educational Activity of Students at Foreign Language Studying in Agrarian High Schools.

Testing is an effective way of control. It can provide successful realisation of the purpose and all functions of the control and gives possibility in short enough term to generate representation about knowledge of students, namely at foreign language studying in agrarian high schools. In the article receptions of testing which promote activization of educational activity of students during foreign language studying are described in details.